

OB ZAČETKU 2. OBDOBJA EVROPSKEGA SKUPNEGA TRŽIŠČA**OD GOSPODARSKE INTEGRACIJE DO POLITIČNE SKUPNOSTI****Kako poteka organizacija EST - Zakaj so se prekinila zadnja pogajanja v Bruslju - Največ težav povzročila kmetijstvo - Danes se nadaljujejo razgovori**

V Bruslju, prestolnici Belgije, se je danes ponovno sestel svet ministrov šestih držav Evropskega skupnega tržišča, da nadaljuje razpravo, ki se je prekinila zadnje soboto zaradi novoletnih praznikov. To zasedanje je izredno važno, kajti 31. decembra se je zaključilo prvo obdobje Evropskega skupnega tržišča, ki so ga Italija, Francija, Zahodna Nemčija, Belgija, Nizozemska in Luksemburška ustanovile s pogodbo, podpisano 25. marca l. 1957 v Rimu.

Vsi predpisi, ki jih vsebuje ta pogodba, bodo dobili polno veljavo šele konec leta 1969. Za njihovo popolno izvedbo je bil namreč določen prehodni čas, ki obsega tri obdobja. Drugo se začne letos, tretje se bo pa pričelo 1. januarja l. 1966.

Z rimsko pogodbo o Evropskem skupnem tržišču so se države — članice obvezale, da bodo do konca leta 1969 izvedle tale program. Popolnoma bodo odpravile carine; določile bodo skupno politiko v trgovini, prometu in kmetijstvu; dovolile svobodno gibanje oseb, kapitalov in javnih uslug; odpravile neravnotežja v plačilnih bilancah; vskladile splošne in finančne zakonodaje; povečale zaposlitev ter izboljšale življenjsko raven posameznih narodov.

GOSPODARSKA INTEGRACIJA

Postopno uveljavljanje teh ukrepov vodi k tako imenovani gospodarski integraciji šestih evropskih držav, kar pomeni, da postaja vsaka izmed teh držav — vsaj z gospodarskega vidika — integralen, to je nerazdružljiv del neke celote, ki jo v našem primeru tvori področje Evropskega skupnega tržišča.

Glede odpravljanja carin je treba omeniti, da so se do 31. decembra 1961 že znatno znižale carinske pristojbine na uvoz s področja šestih držav. Tako se je carina za industrijske proizvode zmanjšala za 30 odstotkov, za 25 odstotkov se je znižala carina za nesproščene kmetijske pridelke, to je za tiste pridelke, za katerih uvoz ali izvoz je treba imeti dovoljenje ministrstva, za 20 odstotkov pa se je zmanjšala carina za sproščene kmetijske pridelke, se pravi za tiste, ki se lahko svobodno uvažajo ali izvažajo.

Dne 1. januarja tega leta bi se morale omenjene carinske pristojbine znižati še za nadaljnjih 10 odstotkov in bi se tudi morali popolnoma odpraviti industrijski kontingenti, kar pomeni, da bi proizvodi odslej smeli svobodno krožiti po vsem področju EST.

Razgovori, ki so se vodili konec decembra v Bruslju in od katerih izida je bil

dejansko odvisen začetek drugega obdobja Evropskega skupnega tržišča, so pokazali, da predstavniki posameznih držav v glavnih načelnih vprašanih soglašajo. Nerešena pa so ostala mnoga podrobna vprašanja bolj tehnične narave. Toda glavni kamen spotike je bilo kmetijstvo, kar je tudi vzrok, da se pogajanja niso pravočasno zaključila in da so ministri morali danes nadaljevati razgovore.

AGRARNA POLITIKA

Že zadnjič so sicer sklenili, da se v splošno pogodbo vključijo še nekateri členi, ki naj v prehodni dobi, to je do popolnega uveljavljanja skupnega tržišča, zaščitijo izmenjavo žitaric, svinjskega mesa, jajc, vina in mlečnih izdelkov, a so odklonili predlog nemških predstavnikov, naj se za sadje in zelenjavo določijo še minimalne cene. Proti temu predlogu so se postavili zlasti Italijani, ki so izjavili, da ne bodo nanj nikdar pristali, češ da nočejo popolnoma ohromiti svoje trgovine s sadjem in zelenjavo. Italijani se namreč upravičeno boje, da bi sistem minimalnih cen hudo škodoval zlasti njihovi trgovini z agrumi, ki predstavlja važno postavko v njihovem gospodarstvu.

Odločilen bi bil pristop Anglije

Pogodba o Evropskem skupnem tržišču med drugim predvideva svobodno kroženje delovne sile, kar pomeni, da se delavci lahko zaposlijo v katerikoli izmed šestih držav. O tem še ni bil dosežen kak pomembnejši napredek, pač pa so na zadnjih pogajanjih že sklenili, da bodo vse države skupnega tržišča do konca leta 1954 izenačile plače za ženske in moške. Med zadnjimi razgovori so nadalje dokončno rešili problem podjetniških zvez in monopolov, s tem da so odobrili pravilnik, ki urejajo njihovo dejavnost.

Kakšen bo izid pogajanj, ki so se ponovno pričela danes v Bruslju, še ne vemo. Vse pa kaže, da se organizacija skupnega tržišča kljub najraznovrstnejšim težavam in zaprekam vendarle polagoma uresničuje. To hkrati potrjuje prepričanje, da EST lahko postane tisto sredstvo, ki bo zagotovilo blaginjo in boljše življenje zahodnoevropskim državam in narodom, kar je njegov prvi in glavni cilj.

Obstoj in razvoj Evropskega skupnega tržišča pa je dosedaj imel še nekatere druge posledice. Njegova zasluga je, da je takorekoč propadlo Področje svobodne izmenjave, ki ga je organizirala Anglija.

Med pogajanja je nadalje padel predlog naj se določijo minimalne cene tudi za mlečne izdelke, čemur pa so se iz enakih vzrokov kot Italijani uprli Nizozemci.

Da povzročila organizatorjem skupnega tržišča velike preglavice prav kmetijstvo, je razumljivo, saj prav v tej gospodarski dejavnosti obstajajo velike razlike med posameznimi državami. Če bi se namreč naenkrat odpravile carinske pregrade in zaščitni zakoni, bi naprednejše in bolj razvite države naravnost preplavile zaostale in manj razvite države s svojimi mnogo cenejšimi pridelki in s tem spravile na beraško palico milijone in milijone ljudi. Zato mora pot h gospodarski integraciji voditi postopno, kajti preden se popolnoma odpravijo carine je treba manj razvite dežele dvigniti iz gospodarske in kulturne zaostalosti, saj bodo le na ta način sposobne z drugimi tekmovali na skupnem tržišču.

V tej zvezi je treba omeniti, da je bilo med pogajanja v Bruslju govora tudi o skupnem evropskem skladu za razvoj kmetijstva. Med drugim je bila določena višina prispevka, ki ga bodo posamezne države v prihodnjih treh letih izročile v skupno blaginjo.

Znano je namreč, da je ta popolnoma spremenila stališče do EST in da je sedaj voljna postati njegov član, če se bodo vsaj v določeni meri upoštevale njene koristi in obveznosti, ki jih ima do drugih držav Commonwealtha.

S pristopom Velike Britanije pa bi se gospodarska zveza zahodne Evrope gotovo spremenila tudi v pomembno politično skupnost, ki bi ne bila samo gospodarsko, ampak tudi politično neodvisna. V tem primeru bi lahko učinkovito posegla v svetovno politično dogajanje, se postavila vstric Amerike in Sovjetske zveze ter si znova priborila tisto mesto, ki ga je nekoč zavzemala v mednarodni politiki in svetovnem gospodarstvu.

Večja blaginja narodov in držav, združena s socialno pravičnostjo, pa je tudi jamstvo, da se ohrani in utrdi mir na svetu. Za zahodnoevropske države in narode pa je EST zlasti zato važno, ker predstavlja tudi učinkovito sredstvo za medsebojno spoznavanje in razumevanje, tako da so dejansko onemogočeni medsebojni spopadi, ki so v preteklosti tolikokrat izbruhnili med temi državami in povzročili toliko gorja.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 7. januarja, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Samospeli in zborovske skladbe; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »En dan na potepu«, mladinska zgodba (Saša Martelanc), igrajo člani RO; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj — Odmevi tedna v naši deželi; 14.45 Sestanek s Srečkom Dražilom; 16.00 Dvanajst let gospodarskih odnosov med Italijo in Jugoslavijo; 17.30 Tvornica sanj — obzornik filmskega sveta; 19.00 Nedeljski vestnik; 21.00 Iz jugoslovanske folklore; 22.00 Nedelja v športu.

■ PONEDELJEK, 8. januarja, ob: 18.00 Italijansčini po radiu; 19.00 Znanost in tehnika — Danilo Rustja: »Oceanska favna, važen činitelj za prehrano človeštva«; 20.30 Nikola Hercigonja: »Gorski venec«, scenski oratorij v 3 dej. Orkester in Zbor beograjske Opere vodi Oskar Danon. Približno ob 21.20 »Opera, avtor in njegova doba«.

■ TOREK, 9. januarja, ob: 18.00 Radijska univerza — Tone Penko: Hormoni; »Hormon, ki ima opravke s sladkorjem«; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 21.00 Ilustrirano predavanje — Martin Jevnikar: Slovenske Lavre: »France Prešeren in Primičeva Julija«; 22.00 Obletnica tedna — Rado Bednarik: »Ob 100-letnici smrti Samuela Colta«.

■ SREDA, 10. januarja, ob: 18.00 Slovenščina za Slovence; 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. Milan Starc); 20.30 Klasik meseca: Pedro Calderon de la Barca: »Življenje je sen«, prevedel Martin Jevnikar, igrajo člani RO.

■ CETRTEK, 11. januarja, ob: 18.00 Radijska univerza — Slavko André: Osnovni pojmi geofizike: »Spremembe zemeljskega magnetizma: Magnetske nevihte«; 20.30 Znani dirigenti: Arthur Rodzinski — Franck: Le chasseur maudit, simfonična pesnitev; Grieg: Peer Gynt, suiti št. 1 in št. 2; Prokofijev: Simfonijska št. 5, op. 100. Približno ob 21.15 Književnost — Corrado Alvaro in njegov roman Tutto è accaduto (ocena Fr. Jeza). Približno ob 22.10 Umetnost — Eugenio Garin: »Iracionalizem XX. stoletja«.

■ PETEK, 12. januarja, ob: 18.00 Italijansčini po radiu; 18.30 Skladbe italijanskih sodobnih avtorjev — Virgilio Mortari: Stabat Mater, za sopran, alt in orkester; 19.00 Sola in vzgoja — Egidij Košuta: »Kako vzgajamo v otroku ljubezen do lepote«; 20.30 Gospodarstvo in delo; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Novele 19. stoletja — Oscar Wilde: »Vdani prijatelj«; 22.20 Moderna sonata — Prokofijev: Sonata v D-duru, op. 94 bis za flavto in klavir; 22.40 Mojstri italijanskega jazza.

■ SOBOTA, 13. januarja, ob: 15.30 »Ljudje v vlak«, farsa v 3 dej. (Ettore Giannini - Mirko Javornik), igrajo člani RO; 17.45 Dante Alighieri: Božanska komedija — Nebesa, 9. sprev. (Prevedel Alojz Gradnik, pripravlja Boris Tomažič); 18.30 »Jazz panorama«; 19.00 Pomének s poslušalkami; 20.40 Zbor »Emil Adamič«; 21.00 Skladbe Georgea Gershwin: »Amerikanec v Parizu«, »Rapsodija v modrem« in suita »Porgy and Bess«.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 7. januarja, nedelja: 1. po Razglašenju
- 8. januarja, ponedeljek: Severin
- 9. januarja, torek: Julijan in Bazilijan
- 10. januarja, sredo: Gregor
- 11. januarja, četrtek: Higin
- 12. januarja, petek: Alfred
- 13. januarja, sobota: Veronika

Odbor Združenih narodov

Glavni tajnik U Thant je prejšnji teden imenoval še tri podtajnike Združenih narodov. Izbral je enega Egipčana, enega Čeha in enega črnca iz Nigerije. Z novim imenovanjem je glavni tajnik dal Združenim narodom res mednarodno lice, ker je med drugimi šestimi podtajniki eden Američan, sicer črnci Ralph Bunche, Rus Arkadjev, en Indijec, en Francoz in en Braziljanec. U Thant je v petek izjavil, da bo odslej naprej s temi sodelavci odločeval o najvažnejših mednarodnih vprašanjih.

Gronchijeva poslanica

V središču pozornosti italijanske javnosti je še vedno poslanica, ki jo je predsednik republike Gronchi naslovil ob Novem letu na italijanske državljane. Poslanica je že zato vzbudila pozornost, ker se čez nekaj mesecev zaključi Gronchijeva sedemletna mandatna doba in bo parlament v začetku maja moral izvoliti novega predsednika. Pomembna je nadalje tudi zato, ker sovpada s časom, ko se v Italiji pripravljajo važne spremembe, in sicer predvsem sprememba vlade.

Državni poglavar je sicer ugotovil, da se je splošno gospodarsko stanje Italije v zadnjih letih zboljšalo, vendar je opozoril, da se še ni uveljavil in utrdil demokratični državni ustroj, da se torej še niso popolnoma izvedla vsa ustavna določila. Ker je Gronchi med drugim izrazil željo, da bi država dobila v prihodnosti vlado, ki bi uživala močno podporo v parlamentu, so desničarski krogi začeli te besede tako tolmačiti, kot da se je tudi državni poglavar odločil za sredinsko-levičarsko vlado, pri kateri bi morali posredno sodelovati tudi Nennijevi socialisti. Polemika se je torej še poostrila in se bo nadaljevala vsaj do 27. t. m., ko se v Neaplju začne demokristjanski kongres, ki bo odločilnega pomena za bodoči notranjepolitični razvoj v državi.

Zapadni Sirijan

Že pred novim letom je indonezijski predsednik Sukarno izjavil da bo zasedel zapadno polovico nizozemske Nove Gvineje. Amerika in Avstralija sta skušali posredovati, toda zaman. Na dan Novega leta je Sukarno enostavno proglasil polovico otoka za indonezijsko provinco Zapadni Sirijan. Izrazil je tudi gotovost, da bodo njegove čete zasedle otok v nekaj dneh, ker jih tudi domačini pričakujejo kot odrešitelje. Sukarnova enostranska odločitev pomeni po mnenju diplomatskih opazovalcev poraz Zruženih narodov, ki so se prizadevali spor med Indonezijo in Nizozemsko urediti na miren način.

Se ena država

Ob polnoči na Novo leto so na otočju Samoa v Tihem Oceanu zvonili zvonovi in so pokale rakete v pozdrav novi državi.

V polovici 19. stoletja so polinezijski prebivalci otočja živeli na svojih rajskih koralnih otokih popolnoma ločeno življenje od drugega sveta. Šele 1860 so trgovci iz Hamburga postavili prvo postojanko. Leta 1899 so si razdelile otočje Združene države Amerike in Nemčija. Ta pa je obdržala svojo oblast samo 15 let. Potem je otočje prišlo pod upravo Zveze Narodov, ki je dala mandat za upravo Novi Zelandiji. Kolonialna oblast Evrope se ruši tudi v Pacifiku.

SOZALJE

Svojemu zvestemu naročniku g. Andreju Starcu iz Trsta, ul. Commerciala 176, ter družini izrekata uredništvo in uprava Novega lista globoko sožalje ob smrti tašče in matere g. Frančiške Guštinčič, vd. Dilica.

Izdaja Konzorcij Novega lista • Odgovorni urednik Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ulica Sv. Frančiška 20 - Telefon 29-477

Pogajanja za Berlin

V Moskvi sta se v torek dolgo razgovarjala ameriški poslanik Thompson in sovjetski zunanji minister Gromiko. Načela sta razpravo glede Berlina. V diplomatskem razgovoru skušajo za sedaj najti samo pot do dokončnih odločitev, katere bosta podpisala Hruščev in Kennedy.

Pogajanja med Vzhodom in Zahodom pa ne potekajo popolnoma v dobri smeri, ker je De Gaulle vrgel palico med kolesa. Pariški dnevnik »Paris Presse« poroča zafrkljivo, da »so Thompsonova pogajanja v Moskvi samo ponesrečen poizkus zakrivanja dejstev«. Kljub tihemu nasprotstvu Francije za razgovor s Sovjetsko zvezo, je pa Hruščev brzojavno voščil generalu De Gaullu »srečno novo leto« in ga povabil, naj se ne oddalji od pogajanj.

Salazar ni trden

Paternalistična vladavina portugalskega diktatorja Salazarja ne stoji več na pravih trdnih nogah. Začelo se je z ladjo »Santa Maria«, nadaljevalo v Angoli in zadnji dan leta s poizkusom vstaje v mestu Beja, oddaljenim 170 km od Lizbone. Vstajniki so zasedli vojašnico, toda po kratki borbi, v kateri so bili trije mrtvi, med njimi tudi podminister za vojsko Fonseca, so vladne čete upor zadušile. Poizkus vstajnikov sicer ni imel praktičnega uspeha, a je vendar pokazal, da je nezadovoljstvo proti Salazarjevi vladavini preskočilo s kolonialnih tal tudi na domače ozemlje. Celo dnevnik »Diario de Manha« piše, da je atentat na varnost države tem težji, ker je portugalska zašla v politiko, ki je nasprotna večini evropskih držav.

Vesoljni cerkveni zbor

Papež Janez XXIII. je tik pred božičnim prazniki naznanil, da bo prihodnje leto sklical vesoljni cerkveni zbor ali ekumenski koncil. Dan njegovega pričetka pa še ni določen in bo odvisen od poteka in zaključka del raznih pripravljalnih komisij. Vesoljnega cerkvenega zbora, ki bo v Rimu, se bodo udeležili vsi kardinali, škofje in prestopniki raznih katoliških redov ter nekateri strokovnjaki. Gre vsekakor za izredno važen dogodek, ki lahko postane mejnik ne samo v zgodovini katoliške Cerkve, temveč vsega krščanskega sveta.

Silvestrovanje v Libanonu

Zadnji dan leta so pristaši libanonske ljudske stranke izvedli z osmimi oklopnimi vozili napad na vojno ministrstvo in glavno pošto v Beirutu. Pred tem poslopjem je prišlo do ostrega streljanja, v katerem je bilo 5 mrtvih. Po kratki borbi so vladne čete prepodile vstajnike. Po vojašnicah v Beirutu, ki je znan kot Pariz na Vzhodu, se niso niti zavedli, da hočejo nekateri praznovati Novo leto z revolucijo. Ozadje vstaje ima pa bolj dalekosežne namene. Predsednik Ljudske stranke Abdullah Saadeh, ki so ga sedaj zaprli, je izdal proglas, da se morajo Libanon, Palestina, Jordanija in Irak združiti v novo veliko Sirijo.

Kratka kronika leta 1961

Januar: Začelo je z napadom na Laos v Zadnji Indiji. — Amerika prekine diplomatske odnose s Kubo. — V Franciji odobrava De Gaullovo politiko za Alžirijo. — V Moskvi se začne devetdnevna razprava strankinega odbora o napakah v kmetijstvu.

— 20. nastopi Kennedy nasledstvo Eisenhowerja. — V Belgiji izbruhnejo nasprotstva med Valoni in Flamci. — Portugalski kapitan Galvao križari devet dni po Atlantiku z ladjo »Santa Maria« v protest proti diktatorju Salazarju. — V Milanu se začne pogajanja med Avstrijo in Italijo zaradi Južne Tirolske.

Februar: Četrty sovjetski sputnik zleti v vsemirje. — V portugalski Angoli izbruhne upor domačinov. — Ministrski predsednik Konga Lumumba umorjen. — Pri Bruslju se je zrušilo letalo; 72 mrtvih. — V Maroku umre sultan Mohamed V., nasledil ga sin Hasan II.

Marec: V Parizu obsodijo skrajneže v Alžiriji. — V japonskem rudniku zasuje podor 72 rudarjev. — Južno-afriška zveza izstopi iz Britanske zveze. — Pri nemškem Nürnbergu se zruši letalo in je 52 mrtvih.

April: V Jeruzalemu se začne sodna obravnava proti morilcu Eichmannu. — V Avstriji odstopi kancler Raab. Novo vlado sestavi Gorbach. — Sovjetski major Gagarin poleti v osvetje. — Upor proti Castru na Kubi se ponese. — Podobno se zgodi tudi v Alžiru. Francoski skrajneži ustanovijo tajno organizacijo OAS.

Maj: V Laosu se pogodijo za premirje. — Ameriški astronaut Shepard poleti v vsemirje. — V Evianu v Švici se začnejo pogajanja med francosko vlado in alžirskimi

vstajniki. — Italijansko-avstrijska pogajanja v Celovcu se prekinajo brez uspeha. — V dominikanski republiki umorijo diktatorja Trujilla. — Južna Afrika se proglašuje za republiko.

Junij: Na Dunaju se srečata Kennedy in Hruščev. Dosti uspeha ni bilo. — Na Južnem Tirolskem se začne bombni atentati. Pogajanja v Zürichu zaradi Južnega Tirolskega so zopet brezuspešni. — V Kuvajtu na Arabskem se začne spori zaradi petrolejskih vrelcev.

Julij: Svetovnoznani ameriški pisatelj Ernest Hemingway umre. — V Alžiriji zopet krvavi upor, ki zahteva 80 mrtvih. — Papež Janez XXIII. izda socialno encikliko »Mater et magistra«. — V Rimu umre kardinal, državni tajnik Tardini.

Avgust: Adoula postane ministrski predsednik v Kongu. — V Sovjetski zvezi po'eti v vsemirje drugi astronaut Titov, ki obkroži 17-krat našo zemljo. — Nenaden odstop predsednika brazilske republike Quadrosa. — Hruščev naznani, da bo Sovjetska zveza znova začela z atomskimi poskusi.

September: Avstrijski bivši kancler Raab se sestane z maršalom Titom v bližini Zagreba. — Italija skliče posebno komisijo za razpravljanje o Južnem Tirolskem. — V Turčiji obsodijo na smrt bivšega ministrskega predsednika Menderesa in 15 njegovih somišljenikov. — Glavni tajnik Združenih narodov Hammarskjöld se smrtno ponese v Kongu. — Sirija se loči od Egipta, kar pomeni razpad Združene arabske republike. — V Beogradu je bila konferenca 25 nevezanih držav.

Oktober: Hruščev odpre v Moskvi 22. kon-

gres komunistične stranke z napadom na staliniste, s prelomom z Albanijo in napovedjo 50-megatonske atomske bombe.

November: Predstavnik republike Burme U Thant je izvoljen za posle vodečega tajnika Združenih narodov do aprila leta 1963. — Po dolgih pogajanjih je Konrad Adenauer četrtič izvoljen za nemškega kanclerja. — Združeni narodi pozovejo Avstrijo in Italijo, naj nadaljujeta medsebojna pogajanja o Južni Tirolski. — Proti koncu meseca ima zet Nikite Hruščeva važen politični razgovor s predsednikom Kennedyjem.

December: V Katangi pride do hudih borb med četami Združenih narodov in domačini. — V Parizu se zbere odbor Nato, ki je razpravljalo o berlinski krizi in atomskem razoroževanju. — V Jeruzalemu so obsodili Adolfa Eichmanna na smrt. — V Rio de Janeiro zažge zločinec platno velikega cirkusa in povzroči smrt 305 oseb. — Indija zasede skoraj brez boja portugalske kolonije Goa Daman in Diju. Združeni narodi nimajo več moči, da bi posredovali. — Indonezijski predsednik Sukarno grozi, da bo zasedel holandsko Novo Gvinejo. — Po ameriškem posredovanju pride do razgovorov med kongoškima voditeljema Combejem in Adulo, toda Combe poje dano besedo. — Kennedy in angleški prvi minister Mac Millan se na Bermudih razgovarjata o vprašanju Berlina. — Velika železniška nesreča v Kalabriji je zahtevala 71 žrtev. — Papež Janez XXIII. napove sklicanje drugega vaticanskega cerkvenega zbora za leto 1962. — Irak sproži novo ofenzivo proti Kuvaitu. Gre vedno za petrolejske vrelce, ki dajo eno tretjino svetovne proizvodnje. — Ob koncu meseca navežeta Belgija in Kongo zopet diplomatski odnos.

Papež in nemški katoličani

Ob Novem letu je papež naslovil posebno pismo vsem nemškim škofom. Obrača se predvsem na katoličane vzhodne Nemčije in pravi, da skuša ateizem izruti iz src vero in moralo. Pohvali jih, da so jo kljub težkim okoliščinam ohranili. Prav posebno pa papež pohvali duhovščino, ki opravlja svojo dolžnost v dosti težjih okoliščinah, kakor pa mnogo kateri gospodje, ki znajo iz varnega dajati navodila sobratom na Vzhodu. Ob koncu svojega pisma izraža Janez XXIII. zadovoljstvo za socialno zakonodajo v Zapadni Nemčiji, ker je Cerkev predvsem mati tistih, ki so socialno zatirani in žive v nevarnosti.

V DIM

Kajenje se v Italiji neverjetno naglo razvija. Količina pokajenega tobaka je izredno visoka. Od predlanskega poletja do lanskega, torej v enem letu, so Italijani za pravili za tobak 524 milijard lir.

Na pomoč!

Gozdni urad ameriške države New York je izdal navodila, kako se moraš ravnati, če se izgubiš v gozdu. Predvsem ne kričite, ne tekajte, ohranite pogum! Če pa vse to nič ne pomaga, pišite na gozdarski oddelek kmetijskega ministrstva, Washington C. D. 25/III, da vam pošlje knjižico »Kako se obnašam v gozdu«.

Nabrežina:

AVTOMOBILSKO TAKSO LAHKO PLACAS NA ŽUPANSTVU

Lastniki motornih vozil iz devinsko-nabrežinske občine bodo letos lahko plačali avtomobilsko takso na županstvu v Nabrežini. Uradniki Avtomobilskega kluba jim bodo na razpolago v nedeljo, 7. t. m., od 9. do 14. ure. Vsem priporočamo, naj se ta dan zglase na županstvu, da jim ne bo treba zgubljeni časa na uradih v Trstu ali Tržiču, kjer je te dni običajno velik naval in je treba ure in ure čakati, da se pride na vrsto.

NEVARNI GLAVNIKI

Koščene in lesene glavnike so že izpodrili izdelki iz plastike. Malokdo bi si pa mislil, da utegne postati glavnik iz plastike smrtnonevaren. In vendar se je tak primer že zgodil v Genovi. 49-letna Maria Travo se je zjutraj česala. Ko je krepkeje potegnila po glavi, se je podrsala z glavnikom po koži. Po nekaj dneh so se opazili izpuščaji in žensko je napadala omotica. V bolnišnici so ugotovili zastrupljenje krvi. Zdravniki ji

niso več mogli pomagati. Nedolžni glavnik iz plastike je žensko umoril.

ZAGREBSKI OPERNI ANSAMBEL V ITALIJI

Konec januarja 1962 bosta ansambla zagrebske Opere in baleta gostovala v Bologni. Uprizorjena bo Smetanova opera »Prodana nevesta«, a balet bo prikazal »Vraga na vasi« hrvaškega koreografa Frana Lhotke. Na pot bo odšlo 24. januarja 180 članov obeh ansamblov. V teku so tudi pogajanja za gostovanje zagrebske Opere v nekaterih drugim italijanskih mestih, tako v Rimu, Neaplju, Benetkah in v San Remu. Posebno veliko zanimanje je v Italiji za štiri opere ruskih skladateljev, ki jih ima naštudirane zagrebska Opera. Te so: »Vojna in mir«, »Boris Godunov«, »Pikova dama« in »Knez Igor«. Maja bo zagrebski balet gostoval v Salzburgu in še v nekaterih drugih avstrijskih mestih. Razen tega je povabljen zagrebska Opera na poletni operni in baletni festival na Siciliji in na podoben festival v Atenah, medtem ko bi s petimi predstavami morala nastopiti oktobra 1962 na berlinskem festivalu.

SPACAL V ZAGREBU

Ob koncu decembra se je zaključila v kabinetu grafike Jugoslovanske (hrvaške) akademije v Zagrebu osebna razstava tržaškega slikarja in grafika Lojzeta Spacala. Spacal je razstavljal v Zagrebu 37 svojih grafičnih del, največ motive s Krasa in z istrske obale. V katalogu je v črno-beli tehniki natisnjenih pet reprodukcij njegovih del. Razstava je dosegla lep uspeh, tako pri občinstvu, kot pri zagrebskih kritikih.

Naročnike, ki niso še poravnali naročnine, opozarjamo, naj to store čimprej. Poravnajo jo lahko ali na upravi lista ali po poštni položnici, ki jo dobe na vsakem poštnem uradu.

Uprava

9 Tržaškega

Gospodarski načrt za Devin-Nabrežino, Dolino, Zgonik in Repentabor

Pred dnevi so občinske uprave prejele obvestila, da so pristojna oblastva dokončno odobrila gospodarske načrte za leto 1961-62. Iz podatkov, ki jih imamo na razpolago, izhaja, da je devinsko-nabrežinski, dolinski, zgoniški in repentaborski občini bilo skupno nakazanih 56 milijonov lir.

Devinsko-nabrežinska občina je prejela 20 milijonov, in sicer za naslednja dela: 14 milijonov za ureditev, popravo in asfaltiranje cest; 1 milijon za popravo občinskih stavb in cerkvenih poslopij; 2 milijona za izboljšanje in razširitev vodovodne napeljave; 2 milijona za ojačanje javne razsvetljave; 1 milijon pa je bil nakazan Kraškemu vodovodu za določena dela pri vodovodnem omrežju.

Dolinska občina ima na razpolago 20 milijonov, s katerimi bodo izvedli tale dela:

Komu to služi?

Radio Trst A si je v letih po vojni ustvaril krog zvestih poslušalcev. Takoj po vojni je bila postaja namenjena Slovencem v zaledju, saj so imeli zavezniki zasedene kraje preko Sežane do Dutovelj in Tomaja.

Počasi so se Slovenci na postajo zelo navezali. Posebno radi so voščili v oddaji »Glasba po želji« svojim znancem in prijateljem. Počasi pa je ta povezanost s poslušalci prodrla še dalje v zaledje in smo bili tako priče nešteti voščil tudi iz ostale Slovenije.

Le Gorica postaje radia Trst A ni slišala do konca zadnjega leta. Sele relejna postaja v Gorici je odpravila ta nedostatek. Danes tudi Goričani izvrstno slišijo postajo. Žal, da je še Kanalska dolina ne sliši in prav tako ne Beneška Slovenija. Tam danes poslušajo pač postaje iz inozemstva; bil bi pa ves interes italijanske države, da tudi tam ljudem možnost, da bi poslušali oddaje radia Trst A.

Toda nismo nameravali danes govoriti o tem. Hoteli smo le povedati, da slovensko radijsko postajo v Trstu naši ljudje radi poslušajo in je pogosto za naše vasi v zimskih večerih to edino razvedrilo in prosvetno poslanstvo.

Žal pa moramo ugotoviti, da je RAI za leto, ki ga pričenjamo občutno okrnil kredite tej postaji. Zaradi propagiranja televizije je namenil RAI velike kredite televiziji, posebno drugemu kanalu, zato pa je skrčil kredite radijskim postajam. Če je to skrčenje zadelo ostale sedeže RAI, ni to taka škoda, ker si v omrežju drug drugemu lahko pomagajo. Tiste oddaje pa, ki bodo morale odpasti na slovenski postaji, pa ne more nihče nadomestiti.

Kolikor smo bili informirani, gre za nekaj milijonov. Za sporede slovenske postaje še zdaleč ne plačuje RAI takih honorarjev, kot jih plačuje postajam v ostalem omrežju, da o televizijskih honorarjih niti ne govorimo. Za slovensko postajo se to znižanje kreditov zelo pozna, vendar pa velikemu radiotelevizijskemu podjetju to prav gotovo ne pomeni mnogo.

Sodimo, da bi morali zato drugače reševati gospodarski problem samostojne slovenske radijske postaje kot pa katerega koli drugega radijskega se-deža.

Kot smo opazili, v naprej sploh ne bo celovečernih radijskih sporedov, ampak bo sestavljen iz samih »mašil«, ki seveda ne morejo zadovoljiti poslušalcev. Tak program seveda tudi ne more vzdržati tekme z drugimi radijskimi postajami, ki skušajo svoje sporede napraviti privlačne in čim bolj pestre.

Zato se sprašujemo, komu bo tak oskuben radijski spored služil in ali vodstvu RAI res ni nič do tega, da ljudje radijsko postajo Trst A še dalje radi poslušajo.

4 milijoni pojdejo za tlakovanje ceste iz Boršta v Zabrežec; poldrugi milijon bodo potrošili za ureditev in razširitev ceste v Kroglah; 3 milijone bo potrošila Selad za popravo raznih cest v občini; 2 milijona in pol je na razpolago za ureditev občinske hiše v Boljuncu; 3 milijoni so določeni za preureditev vodovoda v Mačkovljah; 6 milijonov pa je nakazanih za popravo župnišča v Dolini.

Zgoniška občina je prejela 7 milijonov, in sicer 5 milijonov za ureditev in popravo cest, 2 milijona za razširitev in izboljšanje vodovodnega omrežja ter 1 milijon za posebne potrebe Kraškega vodovoda. Od cest bodo najbrž najprej popravili in uredili pot iz Repniča do proseške postaje in poti po Samatorci.

Repentaborska občina je dobila 9 milijonov, ki jih bodo potrošili za tale dela: 1 milijon za izboljšanje javne razsvetljave, 4 milijone za ureditev in asfaltiranje ceste iz Repna v Zagradec, 3 milijone za izboljšanje telefonskega omrežja, 1 milijon pa je bil nakazan Kraškemu vodovodu za njegove posebne potrebe v občini.

Važna se nam zdi predvsem postavka za izboljšanje telefonskega omrežja, ki ga bodo tako preuredili, da bo lahko vsak zasebnik z mnogo manjšimi stroški napeljal telefon v svoje stanovanje.

Novi župan v Nabrežini

V petek, 23. decembra, se je devinsko-nabrežinski občinski svet sestal na izredni seji, da izvoli novega župana. Na to mesto je bil z glasovi vseh 16 svetovalcev Občinske liste imenovan dosedanji podžupan Albin Škrk. Po izvolitvi se je novi župan zahvalil za izkazano mu zaupanje in obljubil, da se bo potrudil, da se izvede program, s katerim se je lista predstavila volivcem in zmagala. V prvi vrsti je poudaril narodno obrambne točke programa, pri čemer je opozoril, da obstaja načrt, ki teži za tem, da se slovensko ljudstvo postopno iztrebi z rodne grude in da upravo občine dobe v svoje roke tujci. Pristavil je nadalje, da bo s sodelovanjem svetovalcev in odbornikov posvečal vso pozornost predvsem glavnim občinskim problemom, kot so kamnoseška industrija, tujski promet ter zlasti novi industrijski obrati, ki nastajajo na področju devinsko-nabrežinske občine.

Pri tem je poudaril, da se bo treba odločno zavzeti za to, da bi novi obrati zaposlili mlado, domačo delovno silo, ki se doslej ne jemlje dovolj v poštev. Končno je obljubil, da se bo potrudil, da ne bo ra-zočaral ne svetovalcev, ki so mu zaupali glas, ne volivcev, ki so podprli Občinsko listo.

Pri drugi točki dnevnega reda je svet izvolil še dva nova odbornika, ker je dosedanji odbornik Gergič odstopil, eno mesto pa je z izvolitvijo župana ostalo prosto. Za nova odbornika sta bila imenovana svetovalca Josip Terčon in Drago Legiša. Iz poteka in izida seje je razvidno, da je med svetovalci bil dosežen sporazum, ki je omogočil, da so v upravnem odboru zastopane vse politične skupine, katere sestavljajo Občinsko listo.

Beneška Slovenija

NASI IZSELJENCI

Za božič in novo leto se je pripeljalo domov na obiske veliko število izseljencev iz Švice in iz Nemčije. Računajo, da jih je samo v zapadno polovico videmske pokrajine prišlo nad 10 tisoč. Večina se jih je že vrnila s posebnimi vlaki v Svico. Toliko kakor letos jih je še malokatero leto prišlo preživeti praznike v domači kraj. Nekatera švicarska podjetja so morala zaradi odhoda delavcev kar zapreti svoja delovišča tisti teden ob praznikih. Bali so se že, da se morda ta ali oni ne bo vrnil. Mnogi, ki niso mogli domov, so poslali svoje pozdrave celo iz Kanade in Avstralije.

Vsem, s katerimi smo se za praznike srečali, voščimo, da bi se kmalu spet srečno sestali!

ČEDAD

Skoro malo smešen vzrok, ki pa je imel tragične posledice, se je pred prazniki dogodil v Čedadu pod Hudičevim mostom. Petinpetdesetletni delavec Viktor Čedermac je šel čez most preko Nadiže. Nenadoma je potegnil veter in mu je odnesel klobuk v rečno strugo in ga je odložil lepo na prodnat otočič sredi struge. Čedermacu se je zdela škoda pokrivala. Sklenil je počakati, da naslednji dan voda nekoliko upade in da bo pribredel do klobuka. Res je drugi dan zlezal po strmih stopnicah navzdol k reki, si sezul čevlje, slekel hlače in je po mrzlem rečnem toku srečno prišel do svojega klobuka. Hop, že ga je imel in ga vtakne pod telovnik. Skuša brest nazaj čez vodo, a premrle noge mu odpovedo in omahne sredi reke na prod. Naslednje jutro so tam našli Čedermaca zmrznjenega — mrtvega.

TAVORJANA

Nekatere številke o stanju prebivalstva v nekaterih občinah Beneške Slovenije so že natančno znane. V večini občin pokažejo prav žalostno podobo našega gospodarskega stanja. To velja še posebno za občino Tavorjana in za njene vasi ob Bistrici do Tamor. Leta 1951, pri zadnjem ljudskem štetju je občina imela 3404 ljudi; v desetih letih se je pa število prebivalstva skrčilo na 2897.

Velikanski padec za 507 oseb gre predvsem na račun izseljenišтва. Iz celotne ob-

ZAHVALA

Ob smrti naše drage mame

FRANČISKE GUSTINČIČ vd. DILICA

se toplo zahvalujemo dr. Starcu, ki jo je dolgo let zdravil in lajšal njeno trpljenje. Posebna zahvala naj gre tudi gospe dr. Tončičevi in njenemu soprogu, ki je pokojnico pravno zastopal in pokazal njenim otrokom, kako je treba ljubiti mater. Srčna hvala tudi vsem tistim, ki so se dne 27. decembra 1961 udeležili njenega pogreba iz hiše žalosti v ul. Commerciale 176.

Družina Starc

Trst, 4. januarja 1962

GORISKI OBCINSKI SVET

Na eni zadnjih sej je goriški občinski svet razpravljal tudi o mestnem obračunu in proračunu. Pravzaprav samo o proračunu, kar je vzbudilo precej komentarjev in slabe krvi. Deloma tudi popolnoma upravičeno. Šlo je za to, da se poviša v letu 1962 občinski davek na užitnino. Razlog za povišek je predvidevani primanjkljaj za bodoči proračun, o katerem pa nihče ne ve natančno, kolikšen je. Pač pa je finančni referent že vnaprej označil, da bo manjkalo za kritje občinskih stroškov približno 95 milijonov lir. Proti predlogu so vstali liberalci, socialisti, komunisti in misini. Nekateri so pravilno poudarjali, da je predlog nepravilen, dokler sploh ne poznamo natančnih števil. Drugič, užitninski davek bo pa najbolj prizadel malega potrošnika. Končno je bil predlog za povišanje užitnine odobren s 23 glasovi, med temi tudi sveto-

valcev Slov. demokratske zveze. Povišek bo znašal od 37,50 do 50 odstotkov.

OBMEJNI PROMET

V mesecu novembru je znašal promet preko meje na goriških blokkih 101 milijon na uvozu in nekaj čez 105 milijonov lir na izvozu. Zanimive so nekatere izvozne postavke. Na prvem mestu so vedno nadomestni deli za avtomobile. Oblačilnih izdelkov in različnih oblačil je bilo izvoženih vsakega za 12 milijonov. In zdaj pride zanimivo: v Jugoslavijo je bilo prodanih tudi za 12 milijonov lir lutk iz plastike.

V Italijo je pa še vedno na prvem mestu uvoz lesa in lesni izdelki. Veliko postavko predstavljajo tudi izdelki iz cementa in azbesta in tudi mesnina, a ta že vedno manj.

Po novih jugoslovanskih odredbah bo precej prizadet maloobmejni promet. Doslej so smeli uvoziti brez carine iz Italije v Jugoslavijo za 30.000 din blaga. Odslej bodo smeli količino tolikšne vrednosti prenesti samo tisti, ki dokažejo, da so bivali vsaj pet dni v Italiji. Z novo odredbo bodo prizadeti zlasti manjši trgovci, ker je doslej večina ljudi prišla čez mejo, nakupila potrebščine in se vrnila nazaj še isti dan.

Zadnja novost je pa novi kurz za izmenjavo denarja. Turisti in lastniki prepustnic morejo od 1. januarja dalje zamenjati 100 lir za 120 dinarjev, doslej so dobili za tisoč lir 960 dinarjev.

CESTE V SEVERNEM DELU MESTA

Pred koncem starega leta je goriški občinski svet sprejel več sklepov, ki se bodo uresničili v letošnjem letu. Predvsem nas zanima, da je bil sprejet načrt za kanalizacijo v ulici Campi. Ob njej se je v zadnjih mesecih zgradila cela naselbina novih hiš in vil. Cesta je pa še vedno v takšnem stanju, da je v deževnem vremenu kar neprehodna. Gorje, če prifrči mimo tebe avto. Za vzporedno cesto, ulico Palladio pod uršulinskim zidom, ki je v še slabšem stanju, se pa nihče ne zanima. To bomo poudarjali in podpirali javno mnenje meščanov davkoplačevalcev, ki godrnjajo nad brezbržnostjo izvoljenih občinskih mož, pa naj bodo to italijanski ali slovenski. Če zaradi ugleda mesta, če že ne zaradi ljudske koristi, bi morali za te ceste žrtvovati malo več kot samo nekaj samokolnic grušča.

PEVMA

Se preden so zazvonili zvonovi k našemu prazniku ob sv. Silvestru, so zapeli nagrobno pesem 73-letnemu sosedu Karlu Prinčiču. Doma je bil iz Kozane, a je vsa leta preživel pri nas. Pošteni, vestni in delavni možak je bil znana oseba, ker je dosti let služboval kot bolničar pri zdravniku Surlgu in v splošni bolnišnici. Naporno delo, ko je v zavesti svoje dolžnosti, tudi po cele noči bedel pri bolnikih, mu je tudi zrahljalo zdravje. Pokojni Prinčič je bil tudi razgledan mož, saj je obiskal dosti tujih krajev in je prehodil tudi Palestino in sosodne kraje. Zadnja leta je živel kot upokojenec. V sredo zjutraj je kot po navadi vstal, a po stopnicah v pritličje ga je zadel kap, kateri je podlegel v bolnišnici. Pogreb je pokazal, kako je bil rajnik spo-

Iz Goriške

štovan. Naj počiva v miru. Sorodnikom izrekamo naše sožalje.

GORISKI VOLIVCI

Občinski volivni urad je izdal oklic, naj si volivci ogledajo sezname, v katerem volilnem okolišu so vpisani. Če se je kdo preselil, sme zahtevati vpis v bližnji volilni sedež. Prav tako si morajo ogledati sezname novi volilni upravičenci, da ugotove, ali so pravilno vpisani.

Pri pregledovanju seznamov je komisija ugotovila tudi številčno stanje volivcev. Vseh skupaj jih je v goriški mestni občini 30.305. Število je v enem letu naraslo za 307 volivcev. Ženske pa prekašajo moške kar za 3191 glasov. Kaj bo, če se vse zedinijo in si izvolijo županjo!

PEČ

Ob novem letu se pa res ne moremo po-tožiti, da nam manjka vode. Dežja je že toliko padlo, da so vsa pota blatna. Vipava je prav na Novo leto tako narastla, kakor že davno ne. Do nas seveda ne pride, pač pa jo imajo Sovodenjci na spodnjem koncu kar po vseh njivah. Ker že govorimo o vodi, se spomnimo tudi na naš vodovod. Pri vodnih ceveh nekaj ni v redu in bodo morali menda še enkrat vse prekopati in bolje urediti. Nič kaj zadovoljni pa niso tudi prebivalci bolj oddaljenih hiš, ker je do njih vodovodna cev daljša in morajo kriti sami precej velike stroške za napeljavo.

PODGORA

Če greš proti Podgori, se boš kar začudil, ko srečaš prazne avtobuse ATA, na stotine delavcev in delavk pa odhaja iz predilnice peš ali s kolesj domov. Čudni pojav traja že par tednov. Delavci se upravičeno branijo plačevati 10 odstotkov po viška na tedenske vozne listke. Posebno zadnje dneve ob velikih deževnih nalivih so se delavci in delavke prav smilili, ko so se vsi premočeni vračali iz tovarne domov. Zadnji čas bi bil, da bi se tudi v tem pogledu kaj ukrenilo.

VRH

Že nekaj časa je minilo, odkar je sklenil sovodenjski občinski svet, da se ustanovi na Vrhu zdravniška ambulanta. Za prostor so možje določili spodnjo učilnico v ljudski šoli. Morali jo bodo seveda pregraditi. Marsikateri izmed domačinov pa je mnenja, da je škoda velike učilnice za zdravniško ambulanto. Prostor v šoli bo lahko služil za kake kulturne prireditve, predavanja itd. Za ambulanto bi se pa dobili prav primerni prostori v bivši občinski hiši.

Vaščani so tudi prav zadovoljni, ker je občinski svet že sprejel načrt za asfaltiranje cest skozi vso vas. Poprava naših cest bo velikega pomena ne samo za domačine, marveč tudi za izletnike, ki po sedanjih slabih cestah le težko pridejo z avti do nas.

KMETIJSKE PREHODNICE

Zveza neposrednih obdelovalcev zemlje sporoča, da je na razpolago vsem dvolastnikom za obnovo prepustnic. Zapadle prepustnice in dovoljenja se v nujnih slučajih nadomestijo z začasnimi, tako da ne bo obmejni prehod prekinjen. Uradi so odprti vsak dan dopoldne in popoldne od treh in pol dalje.

- Kanalska dolina

čine je 290 ljudi po svetu. Samo iz vasi Mažerol jih je okrog 130 in še drugi name-ravajo zapustiti domačo zemljo. V vaseh pod Ivanacom, kot so Tamore in Drejan, je že več hiš praznih. To so res pravi zapuščeni gorski kraji, ki so potrebni pomoči ali pa bodo ostali brez žive duše kot marsikje v Rekljanski dolini. Ko berejo ljudje po svetu te naše obupne številke, menijo, da jim pripovedujemo pravljice.

VISKORŠA

Mislimo, da se sme naš kraj pobahati s precej klavnim prvenstvom med beneško-slovenskimi vasmí. To prvenstvo se tiče neprestanega padanja števila naših vaščanov. Pri ljudskem štetju leta 1951 nas je bilo malo manj kot tisoč duš; danes nas je komaj petsto. Prebivalstvo se je znižalo kar za polovico. Menda ni potrebna razlaga, da je vzrok padca naše žalostno gospodarsko stanje. Povemo še to, da je 70 odstotkov ljudi iz Viskorše, Debeležev in Krnahte po svetu.

Kar je ostalo ljudi doma, si skušajo pomagati, kakor si pač morejo. Tako so na primer zgradili združni hlev za 50 glav živine.

Omenimo še, da je bila pri nas na zadnji dan leta posebna slavnost. Blagoslovljen je bil spomenik vsem padlim iz Krnahtske doline. Le neprestani nalivi so slavje motili.

TRBIŽ

Za novoletne praznike so se na žalost ušteli mnogi hotelirji in še bolj izletniki, ki so računali, da bodo preživeli nekaj lepih dni na naših krasnih snežiščih. Pred novim letom so snežne razmere kar lepo kazale, prijavi se je že tudi precej smučarjev na obisk. Na Silvestrovo je pa neprestano deževje preobrnilo vse račune. Na oba praznika je padlo nad sto milimetrov dežja.

Bolj veselo so se poslovili od starega leta obmejni stražniki. Na prehodu v Korkovem je s finančnimi stražniki počakal novo leto tudi finančni minister Trabucchi. Na šampanjec so povabili tudi avstrijske stražnike in carinike. Še isti popoldan pa je minister obiskal tudi obmejne stražnike v Ratečah. Tudi tam so si na obeh straneh meje tovariško voščili vse dobro za novo leto.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

© Ljudskem plesu

V začetku je bil ples. Mnoge knjige, ki pišejo o plesu začenjajo s tem stavkom. Potem avtorji dokazujejo, da je ples najstarejša umetnost in da so se ostale umetnosti razvile iz njega. Saj nekateri celo trdijo, da steber v arhitekturi ni nič drugega kot simbolizirana človeška noga. Se drug dokaz bil, da plešejo celo živali. Resnici na ljubo pa moramo priznati, da ples le ni najstarejša umetnost, če sploh lahko govorimo o različni starosti raznih panog umetnosti. Poskusil bom razložiti, zakaj ne more biti tako.

Ce se vrnemo v prazgodovinsko dobo, bomo videli, da primitivni človek ni ločil glasbe, plesa ali govora v posebne umetnosti. Ce mu za izražanje čustev ni zadostoval vzklík, je naredil še kak gib ali skok ali obrat. Saj še danes vidimo, da si nekateri narodi, posebno sredozemski, pri govoru zelo pomagajo z rokami in celo z obrazom. Šele mnogo kasneje so se te panoge začele razvijati bolj samostojno in se na koncu popolnoma osamosvojile.

Posamezne gibe so ljudje združevali med seboj in tako so nastajali prvi plesi. Nastanek in razvoj teh plesov sta bila pa odvisna od mnogih pogojev.

Namen: bojni ples, lovski ples, svatbeni ples, ples v proslavo nastopa pomladi ali kakega drugega letnega časa. Vsak teh plesov je zahteval posebne korake in poseben način plesa.

Pokrajina: oblika in koraki plesov so bili različni tudi glede na kraj, v katerem so ljudje prebivali. V ravninah so imeli veliko prostora, v goratih krajih so pa morali plesati bolj na ozko in bolj v višino.

Narodna noša: če je bila narodna noša bolj težka, so bili tudi koraki bolj mirni in počasni kot pa pri lahki obleki, ki je dovoljevala vesele skoke in obrate.

Sosedje: ljudje so potovali iz kraja v kraj. Tam so videli drugačne plesne, ki so jim bili tudi všeč. Zato so se jih naučili in jih v domačem kraju pokazali znančcem in sosedom. Če jim je bil ples všeč, so korake prilagodili svojemu načinu plesa in v drugi generaciji ni nihče več mislil, da je ta ples šele pred kratkim prišel k njim. Bil jim je domač, zato je tudi bil njihov. Tu je potrebno poudariti, da so plesi vseh narodov na svetu sestavljeni iz več ali manj istih ali podobnih korakov ali gibov ali obratov. Tisto, kar je značilno za ljudski ples nekega naroda, niso koraki, ampak način, kako plešalec te korake izvaja. Tako najdemo na primer korak, ki se imenuje strokovno »pas de basque« v španskih, ruskih, čeških, srbskih, bolgarskih, francoskih, italijanskih in še nekaterih drugih ljudskih

plesih. Vsak teh narodov pa izvaja ta korak na svoj način, tako da ga lahko takoj spoznamo in ločimo od drugih. Ali pa drug primer: vsi folkloristi poznajo slovenski ples »Sedmorka«. Podoben ples imajo tudi Italijani (Settepassi) in pa Avstrijci ter Svicarji, ki ga imenujejo Siebenschritt. Nekaj podobnega imajo celo Čehi in Madžari. Vse te melodije so si med seboj podobne, koraki pa tudi. Vsaka pa ima zopet svojo značilnost. Tako vidimo, kako lahko en in isti motiv — sedem korakov — različna ljudstva različno umetniško obdelajo.

Vsi ti ljudski plesi so se v teku stoletij spreminjali, izginevali in se na novo rodili. Lahko bi rekli, da je folklor večno živ organizem.

Pa smo pri tej značni besedi »Folklor«. Po vojni so se zelo razmnožile tako imenovane folklorne skupine, ljudje pa še sedaj prav ne vedo, kaj ta beseda pomeni. Navadno si pod to besedo predstavljamo ljudske plesne nekega naroda. Njen pomen je pa veliko širši.

Sestavljena je iz dveh angleških besed: »Folk« in »Lore«. Prva pomeni ljudstvo, druga pa zaklad. Torej bi bilo skupaj »Ljudski zaklad«. In kaj naj razumemo pod besedo zaklad? Ne kakih cekinov ali zlata, ampak duhovni zaklad, duhovno bogastvo, duhovno kulturo nekega naroda. Da povemo še bolj po domače: »Ljudsko umetnost«. Sem pa prištevamo: ljudsko glasbo in instrumente, ljudsko poezijo, narodne noše, vezenine, pregovore, reke, pravljice, arhitekturo, ljudske običaje ob raznih prilikah (rojstvo, svatba, smrt, setev, košnja, žetev, nabor, prihod pomladi itd.) in pa ljudske plesne. Ne spadajo pa v folkloro elementi materialne kulture, kot so delovno orodje in podobno, razen če niso umetniško okrašeni in obdelani.

Izraz folklor je bil izbran kot nasprotje besedi »Book-Lore«, ki pomeni knjižno modrost, knjižni zaklad. To je znanje, ki ga najdemo v knjigah. Folklor je pa ljudska modrost, ki prehaja iz roda v rod po ustnem izročilu. Sin se nauči od očeta, hči od matere, mlajši od starejšega. Nihče več se ne spominja, kdo je prvi zapel to pesem ali prvi zaplesal ta ples ali prvi izvedel tak vzorec. Na knjigi piše, kdo jo je napisal, ljudska modrost je pa anonimna. Ves narod jo ima za svojo last, zato jo tudi imenuje ljudska.

Tako vidimo, da so ljudski plesi pravzaprav samo del folklorne. Gotovo pa je, da plesne ne moremo ločiti od ljudske glasbe in ljudske noše, saj sta stalna spremljevalca ljudskega plesa.

Mnogokateri izmed vas je morda že videl kak tak folklorni nastop. Videl je lepe noše, fante in dekleta, kateri so izvrstno izvajali katerikoli ples,

se pri njihovih figurah in šalah prav iz srca nasmeljali, koliko truda je tak nastop zahteval, pa ni pomislil.

Mnogo vaj je treba, preden se lahko nastopi s kakim plesom. Znati ni treba samo dobro izvajati korake, varijacije figur in melodijo na pamet, treba je predvsem, če hočemo, da ples dobro izpade, se vživeti vanj, pozabiti, da smo na odru in se z dušo in telesom vdati melodiji in veselju. Ko smo to od folkloristov dobili, jih lahko postavimo na oder.

Vse to seveda ni lahko. Večkrat se zgodi, da se marsikateri član skupine naveliča, ali pa sploh ne zmore in popusti vse skupaj. Ostali pa zaradi tega ne obupajo, ampak se poprimejo dela s še večjo vnemo.

Tu na Tržaškem smo imeli že več folklornih skupin, katere pa so s časom propadle, ker niso imele naraščaja. Vsaka folklorna skupina, če se hoče dolgo obdržati, mora imeti poleg svojih starih članov mlade ljudi, kateri postopoma nadomestijo stare pare.

Kar se tiče spoštovanja in ljubezni za slovenski narodni obstoj, menimo, da je folklor eno izmed sredstev za obujanje narodne zavesti. Le če bomo še dolgo pokazali, da smo Slovenci živ narod, ki ima svojo zgodovino, svojo kulturo in svoje običaje, bomo lahko pogumno zahtevali svoje pravice in spoštovanje za naš narod.

S folklornimi plesi obdržimo živo našo staro slovensko besedo. Odkrivamo svetu naše običaje in zbudimo v tujcih zanimanje za našo kulturo.

Zato kadar greste na katerokoli predstavo, kjer nastopa tudi kaka folklorna skupina, ne glejte teh ljudi samo iz zabavne strani, ampak pomislite malo na njihov trud, da so vam lahko to pokazali in pomislite tudi na vrednost, ki jo ima taka vrsta plesa ne samo za vas, ampak za vse naše ljudstvo.

I. O.

— 0 —

Mladinska igra S.G. v Trstu „ZMAJ BARABAU“

Slovensko gledališče v Trstu je uprizorilo 29. in 30. decembra v Avditoriju mladinsko igro »Barabau, zmaj sedmeroglav« italijanskega avtorja Giuseppe Luonga.

Kljub naslovu je to moderna igra za otroke, ki se začenja s tem, da dva evropska raziskovalca, Strbincelj in Strboncelj, s padali odskočita iz pokvarjenega letala neke nad nepoznanim otokom v Tihem ali morda v Indijskem oceanu, kjer doživita napete dogodivščine, v teku katerih razkrinkata hudobno čarodejko Modrasico, ki drži ubogo zamorsko ljudstvo z njegovim vladarjem vred v strahu in suženjstvu s tem, da jih straši z zmajem Barabauom in z malikom Balabutom. Seveda se vse srečno konča in nazadnje mora čarodejka s svojim glavnim sokrivcem v skalnato ječo, v katero je sama zapirala tiste, ki so se skušali upreti njeni oblasti.

Ideja je bila odlična, toda avtor je ni znal prav razviti in se je zadovoljil z deklamiranjem in s poudarjanjem vzgojne tendence, namreč naj otroci ne verjamejo vražam in pripovedovanju o strahovih ter naj bodo pogumni. Ta tendenca je bila kar nevsihljiva, kljub temu, da ji je spretna režija Jožka Lukeša skušala dati vsaj prikupno obliko.

Za to, da je igra kljub svoji racionalni poučnosti, tendenčnosti naletela na dober sprejem pri mladini, imajo zaslugo predvsem zelo dobri igralci, ki so skrbno in do najmanjših podrobnosti izdelali svoje vloge. Nepozabna bo ostala otrokom in odraslim zlasti imenitna »pantomima« strahopetnosti Strboncelja (Edvard Martinuzzi) in Bazuma (Alojz Milič). Edvard Martinuzzi je bil sploh steber predstave in je pokazal presenetljive sposobnosti kot komik. Dobro je držal korak z njim Stane Raztresen kot Strbincelj. Lelj Nakrst kot čarodejka je bila malo premalo strašna in odurna. Danilo Turk kot kralj Sokolji klun je bil preveč »evropsko« kraljevski, v skladu z današnjim prizadevanjem, da bi v ubogih zamorčkah ja ne vzbudili kakih občutkov manjvrednosti s tem, da bi namignili na kako njihovo divjaštvo. Miranda Caharija v vlogi »princeze« Perutičke je bila nadvse simpatična, vendar pa ni mogla prikazati vsega svojega talenta. Isto lahko rečemo o Liviju Bogatcu kot princu Ulriju.

Pohvalo zasluži spremna glasba Pavla Merkuja, medtem ko so bile koreografije Adrijana Vileša preveč blede, preveč »civilizirane«.

Folklorna skupina izvaja »Bosansko kolo«

GOSPODARSTVO

Kmetijstvo v ZDA in Sov. zvezi

ZDA in Sovjetska zveza sta dva velika v vsakem pogledu. Površina ZDA presega 7.8 milijona km² ali 25 Italij. Površina Rusije je še znatno večja, saj presega 22 milijonov km² ali 70 Italij. Veliko je tudi število prebivalstva, ki v ZDA presega tri in polkrat, v Sovjetski zvezi pa celo štirikrat prebivalstvo Italije, kjer živi danes skoraj 51 milijonov ljudi. V obeh državah se prebivalstvo sorazmerno hitro množi, vsekakor hitreje kot v Italiji. Obe deželi imata seveda močno razvito gospodarstvo, in sicer tako industrijo, trgovino kot kmetijstvo.

V kmetijstvu je danes med ZDA in Sovjetsko zvezo nekakšno tekmovanje glede višine proizvodnje. Prav za prav tekmuje samo Sovjetska zveza, ki hoče svojo kmetijsko proizvodnjo toliko dvigniti, da bi najprej dosegla in potem preseгла ameriško. Sovjetom gre predvsem za tri predmete, tri hranila: za žito, meso in maslo. Če bi se uresničile različne obljube, napovedane ob začetku raznih pet ali večletk, bi ta cilj že morali doseči. A pri vsakem obračunu se izkaže, da je splošna kmetijska proizvodnja v ZDA za 60% večja kot v Sovjetski zvezi, čeprav ima ta enkrat in polkrat toliko orne zemlje kot ZDA in čeprav se vsa črna zemlja (černozjom) nahaja v Ukrajini, ki spada med naravno najbolj rodovitne predele na vsem svetu.

Za nepoučenega človeka je nižja sovjetska kmetijska proizvodnja še bolj nerazumljiva, če upoštevamo število delovnih sil, ki so zaposlene v kmetijstvu. Medtem ko je v Sovjetski zvezi 45% vseh delovnih sil zaposlenih v kmetijstvu, znaša ta odstotek v ZDA komaj 10. To pomeni, da je v Sovjetski zvezi od približno 100 milijonov delovnih enot (delavec in delavk, uradnikov in u. radnic itd.) kakih 45 milijonov delovnih enot zaposlenih v kmetijstvu. V ZDA pa je komaj 1/6 zgornjega števila ali 7.5 milijona delovnih enot. Po učinku pridelava vsaka sovjetska delovna enota hrano za 6 oseb, v ZDA pa za 26. Če pa upoštevamo še hrano, ki jo obe državi uvažata ali izvažata, potem je učinek ameriške delovne enote še večji, ker ZDA izvažajo odviške kmetijskih pridelkov celo v Sovjetsko zvezo in ne samo v Jugoslavijo in kopico drugih držav. Če pogledamo na učinek vsake kmetijske delovne enote v ZDA, vidimo, da je vsaka mogla prerediti l. 1930 samo 10 oseb, l. 1958 še enkrat toliko ali 20, danes pa 26. In delovni učinek se še dviga.

Mehanizacija in gnojila

Se več! Medtem ko se Sovjeti trudijo, da bi povečali kmetijsko proizvodnjo, jo v ZDA v nekem oziru celo zadržujejo in se bojijo rekordnih žetev. Tam namreč država jamči določeno ceno za glavne pridelke in mnogokrat mora sama odkupiti odviške, ki jih mora pozneje prodati v inozemstvo le po nižjih cenah, ali jih darovati. Oboje je veliko breme za državno blagajno. Zato se zgodi, da dobi kmetovalec nagrado, če neke kulture — recimo pšenice — ni vsejal ali pa zamenjal s kakšno drugo.

Od kod torej tako visoka proizvodnja v ZDA? Ta je odvisna od mnogih činiteljev. Glavni je gotovo mehanizacija. Ameriški kmetovalec uporablja stroje v vse mogoče namene, celo za obiranje jagod. V celoti razpolagajo kmetovalci v ZDA skoraj s tako visokim številom strojev, kot jih imajo vsi ostali kmetovalci na svetu. V primeru z ameriško je sovjetska mehanizacija še neznačajna, saj imata v sovjetskem kmetijstvu še vedno važno vlogo konjska vprega in človeško ročno delo. Drugi činitelj je strokovna izobrazba, katera sovjetskemu kolhozniku ni toliko potrebna, ker mu delo odredijo. Za uspeh so zelo važna umetna gnojila, katerih sovjetska industrija ne izdelava dovolj, medtem ko jih Amerika celo izvažata. Isto velja za odbrana semena. Ameriška križana ali hibridna koroza je znana danes po vsem svetu. Najlepše in najboljše krave molznice na svetu so ameriške Carnation, rod frizijsko-holštanske pasme, ki se danes širi povsod. To velja tudi za ameriški rod sivorjave švicarske pasme. Podobne primere imamo tudi v perutninarstvu, prašičereji in v vseh ostalih kmetijskih panogah. V sadjarstvu sploh ne moremo mimo ameriških sort breskev, različnih sort jabolk — posebno skupine Delicious itd. Neprecenljiv je doprinos ZDA v boju proti različnim kmetijskim škodljivcem.

Različna organizacija

Človeku se vsili vprašanje: Kaj pa je Sovjetska zveza prispevala k razvoju modernega kmetijstva? Na to vprašanje z vso mirnostjo lahko odgovorimo, da se kmetijstvo zapadnih držav ni prav nič okoristilo z ruskimi odkritji v kmetijstvu. Pa bo kdo odgovoril, da Sov. zveza skrbno skriva taka odkritja pred zapadnimi kapitalističnimi državami. Na to se pa z lahkoto odgovori, da bi to bilo mogoče in tudi verjetno, a zakaj skriva to tudi pred drugimi komunističnimi državami? Ko je Jugoslavija bila v najtesnejših prijateljskih stikih s Sovjeti, je od njih dobila marsikaj, kar so potem v Jugoslaviji naprej preizkušali. Od vsega tega preizkuševanja pa ni ostalo nič, niti od toliko opevanih Mičurinovih novotvorb ne. Glede pšenice se je izkazalo, da italijanske sorte bolje uspevajo kot sovjetske. S tem pa ni rečeno, da je vse rusko kmetij-

ska preizkuševanje jalovo. Nikakor pa ni tako splošno koristno kot ameriško. Pa recimo, da se bo to spremenilo.

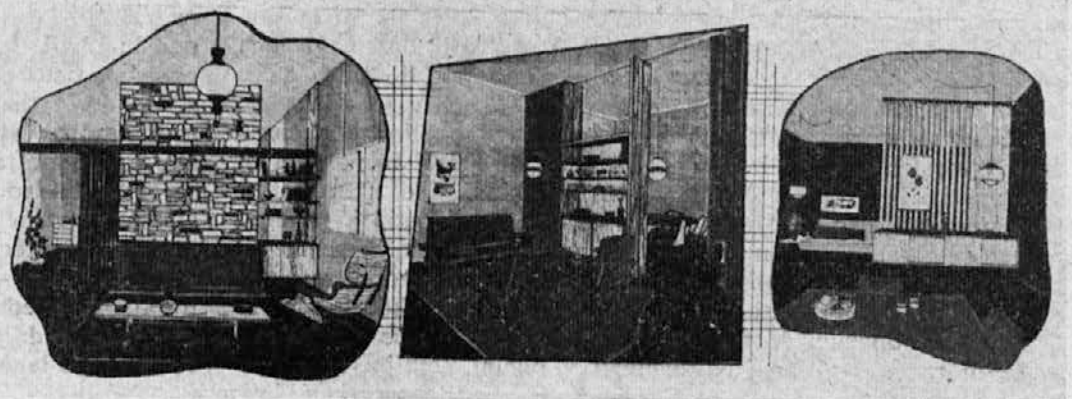
Zgoraj smo rekli, da danes ZDA in Sovjetska zveza tekmujeta, ker hočejo Sovjeti doseči in prekositi kmetijsko proizvodnjo v ZDA. Kmetijski strokovnjaki pravijo, da se to ne bo zgodilo tako kmalu, z današnjo organizacijo kmetijstva pa nikoli. Organizacija je namreč v obeh državah zelo različna. V Sov. zvezi je zemlja državna, kmetijsko proizvodnjo določajo državni načrti pet in večletk. Kmetijski obrati so v Sov. zvezi ogromni, saj jih ni niti 100.000. Srčne povezave z delom ni, zato pa tudi ne ljubezni do tega dela. Čisto drugače je v ZDA. Skoraj vsi kmetijski obrati imajo družinski značaj, saj je l. 1960 izvedeno štetje ugotovilo, da je 96% kmetijskih obratov v družinski lasti in komaj 4% v lasti države, družb, šol in drugih organizacij. Ameriški kmetovalec popolnoma svobodno odloča glede proizvodnje in prodaje in sploh glede vseh svojih opravil. Izvedenci pravijo, da ta svoboda dviga osebno dostojanstvo in sili posameznika, da izpopolni svojo obdelovalno tehniko, s čimer se napredno kmetijstvo še bolj izpopolnjuje.

DENAR V BANKI, DOMA REVŠČINA

Na tisoče je takih primerov v Južni Italiji. Premnogi zapustijo rodno grudo, v domači hiši pa mlado ženo in se izselijo. Danes se jih do 60% poda v Nemčijo, 30% v Francijo in Švico, ostali v severno Italijo. Konec meseca pošljejo svojim ženam nakaznice s približno 50.000 lirami. V premnogi slučajih od tega zneska družine ne odtržejo niti lire, marveč ga nesejo celotnega navadno na pošto, redkeje v banke. Redne gospodinjske stroške mora kriti delo mlade gospodinje, ki je v stalnem strahu pred možem. Seveda vlada v hiši hudo pomanjkanje, a hranilne vloge se dvigajo. V Rioneru (blizu Melfija) narastejo mesečno hranilne vloge samo na pošti za 10 do 12 milijonov.

JUDJE HOČEJO OBVLADATI PUŠČAVO

Polovica površine Izraela je puščavskega značaja. Z mednarodno podporo so sedaj tam ustanovili preiskovalno središče za puščavske predele, in sicer v Beer Shevu, to je na robu puščavskega in rodovitnega ozemlja. V glavnem preizkušajo rastline, ki uspevajo tudi v puščavskih predelih. Take rastline iščejo po vseh puščavah sveta. Do sedaj imajo največ uspeha z »yuncus« — podoben naši juti —, ki služi kot surovina za tekstilno industrijo.

Velike sobe lahko pregradimo s pomočjo lepih švedskih omar ali s primernimi stenami

R. Ne cveteja več zame...

17

Preden se je pripravila na težko uro, je stopila k oknu in premišljevala. Ni imela poguma, kakor ga je Živko zahteval od nje, da bi z njim skrivaj pobegnila. Oče bi jo iskal s policijo in ona bi uničila Živkovo bodočnost. Domislila se je, da bo najbolje, če pogumno izpove svojo ljubezen. Saj je tudi njen oče ljubil z vsem srcem svojo nevesto. Morda bo znal sedaj upoštevati njena čustva?

Stopila je pred očeta. Kazala se je mirno, v njenem srcu je vse gorelo od trdnosti odločnosti.

»Hotel sem ti povedati, da je gospod Berto Rešnik prosil za tvojo roko.« Oče ni imel navade delati predolгих uvodov.

Nevina je molčala.

»Želim, da sprejmeš njegovo ponudbo. To je mož, kakršnega potrebuje naše veleposestvo na Razpotju. Mislim, da si pritrдила. Dan poroke bomo takoj določili.«

»Nič nisem pritrдила,« je odgovorila Neva. Gospod Friderik je kar razprl oči od začudenja. Hčerka, ki je bila vzgojena v taki pokorščini da se mu upa ugovarjati?

»Kaj ti je šinilo v glavo,« je tako mrzlo vprašal, da ni obetalo prav nič dobrega.

»Jaz ga ne ljubim.«

»To me nič ne briga! Imaš morda kak drug ugovor proti možu, katerega sem ti izbral? Tvoja dekliška sanjavnost tu ne pride v poštev.«

»Ničesar nimam proti gospodu Rešniku. Nočem se poročiti, ker ljubim drugega in bom čakala polnoletnosti, ko bom lahko sama odločala o svoji usodi!« Njen glas se je začel tresti. Očetovi pogledi so jo predirali kot sulice. V srcu ji je vstajala nada. Če prebije te trenutke, bo lahko pisala Živku, kako pogumna je bila in da bo

čakala nanj. Natanko je tudi vedela, da hitijo vse njegove misli k njej, samo k njej.

»Lahko greš,« je zaslišala očetov glas in ni niti verjela svojim ušesom. Samo to ji ima povedati? Tako hitro je dosegla svoj cilj? Ni verjela.

»Oče,« je poprosila, a v očetovih očeh je zažarel divji bes.

»Zgubi se mi izpred oči!« je zavpil. »Še to je manjkalo, da začneš za mojim hrbtom ljubimkovati! Bržkone je to od počitnic! Jerka bom že poklical na odgovor. Zgubi se, da ne bom gledal več take hčere. Preveč popustljiv sem bil!«

Neva se je zmuznila iz sobe. Srce ji je razbijalo v prsni. Dosegla je pa le, da se ji ne bo treba poročiti s tistim Rešnikom. Sedla je k mizi in začela pisati pismo Živku, prepričana, da je oče ne bo več silil k poroki z Rešnikom. Hotela je pismo sama odnesti na pošto, da bi ga kdo ne prestregel. Ko je skušala odpreti vrata, so bila od zunaj zaklenjena. Pismo ji je padlo iz tresočih rok. Oče jo je — zaprl.

Vendar še ni zgubila upanja. Če se je že upala upreti očetu, bo tudi sedaj zmagala. Le pogum! Nekaj ur je že stala pri oknu, v upanju, da bo ugledala koga in mu zapala pismo. Prišel pa ni nihče. Kazalo je, da je oče prepovedal vsem poslom, približati se hčerini sobi.

Ko je hišna prinesla večerjo v sobo, je samo pomilovalno pogledala gospodično. Vsi v hiši so bili nevoljni na gospodarja, ki drži hčer zaprto. Celo nova gospodinja je to očitala možu, a on jo je tako srepo pogledal, da se je kar umaknila. Sobarica je samo odmajala z glavo, ko jo je deklica prosila, naj odpošlje pismo.

»Počakaj,« je prosila Neva in odprla predal. »Vzemi to zlato zapestnico in odpošlji pismo!« Skušnjava je bila prevelika. Sobarica Marija je vtaknila pismo in zapestnico v žep in je odhitela iz sobe.

Marija se je pa tresla. Spomnila se je, da ji je gospodar zabičal, da mora takoj njemu oddati vsako pismo, če ji ga izroči hčer. Pa se ji je spet zasmilila nesrečna deklica. Ko je od daleč zagledala gospodarja, jo je spet zgrabil strah.

K sreči je ugledala gospoda Jerka Kvasa, ki je pravkar prijezdil. Do njega je imela zaupanje. Marija je pristopila k njemu in mu pošepnila: »Gospodična me je prosila, naj oddam to pismo na pošto, a gospod mi je strogo prepovedal.« Jerko je prebral naslov in je ves zamišljen vtaknil pismo v žep. Prej je hotel natančno pozvedeti, kaj se je zgodilo, preden se odloči glede pisma.

(Dalje)

RESITVE KRIZANK IZ PREJSNIH STEVILK

KRIZANKA: 1. kokorik, 7. malarin, 14. Otoman, -k, 16. kamera, 17. rival, 18. kal, 20. topaz, 21. erar, 22. notes, 24. rana, 25. far, 30. megaloman, 32. cn, -r, 33. magi, -i, 34. elan, -j, 36. Atena, 38. Ank, 40. Itaka, 42. Tito, 43. Italo, 45. urok, 46. komite, 47. oborek, 48. sede, 49. iskra, 51. Azov, 53. ovita, 55. ovita, 55. tri, 56. pleta, -l, 57. keks, -i, 59. Klek, -r, 60. Ivan Prijatelj, 62. renoviran, 65. ad, 66. dol, 68. Remizov, 69. ime, 70. arak, 72. tečaj, 73. krov, 74. rabud, 76. tek, 77. mrena, 78. ebonit, -n, 80. granit, 81. nadiham, 82. zaspati. ZLOGOVNA KRIZANKA: 1. telekomunikacije, 7. Aden, 8. raza, 9. Gandi, -ter, 10. kavatina, -lo, 12. Dover, 13. redar, -po, 15. neprebojen, -ko, 19. veda, 21. tole, 22. gripa, 23. Slovenski poročevalec. ZLOGOVNICA: 1. Barbara, 2. razrednica, 3. eksekucija, 4. zvezdoslovje, 5. pardovina, 6. observatorij, 7. trolejbus, 8. utrata, 9. nosnica, 10. Idrija, 11. Muljava, 12. esperanto, 13. diploma, 14. Ukrajina; Brez potu ni medu, brez dela ni jela. UGANKI: 1. črka A, 2. Oči. POSETNICI: angleščino - slovenščino. VSTAVLJALNICA: Zadnje, kar človek dožene, je to, da odkrije, s čim bi bil moral začeti. PREKRITI PREGOVORI: 1. Skušnje učijo, da skušnja ne nauči človeka niti najmanjšega. 2. Ženska je pametnejša od moškega, ker ve sicer manj, zato pa razume mnogo več stvari. REBUSA: 1. Predmestje, 2. Zajec.

Štab je torej sklenil, da se bodo skupno izkrcali. Vendar pa to ni bilo enostavno. Na vesoljski ladji so imeli dovolj zemeljskih zemljevidov, toda bili so stari nad deset tisoč let. Zemeljska površina in naseljenost pa sta se v tem dolgem razdobju gotovo precej spremenili. Kjer so bile nekdanje pustinje, so morda danes rodovine in gosto naseljene pokrajine; lahko pa tudi, da so se nekdanje cvetoče pokrajine spremenile v pustinje, pragozde, ali pa jih je zalila voda. Le gorovja so najbrž ostala taka, kakršna so bila. Zato so se odločili, pred izkrcanjem vendarle nekoliko raziskati zemeljsko površino s pomočjo manjše rakete.

Ta je nekaj dni obletavala Zemljo in podatki, ki jih je zbrala, so bili kaj čudni. Filmski trakovi, ki so jih posneli z rakete, so kazali, da je Zemlja zelo redko obljudena. Ogromne pokrajine so se zdele skoraj prazne, porasle z gozdovi in savanami. Mesta so bila osredotočena na obalah oceanov in so bila sorazmerno majhna. Imela so čudne geometrijske oblike koles in mnogokrakih zvezd. Učenjaki na »Liberty« so takoj ugotovili, da so zgrajena po najracionalnejših metodah. Najbolj čudno pa je bilo, da o kakih manjših naselbinah ni bilo sledu. Kot se je zdelo, so kmečke vasi sploh izginile. Vse prebivalstvo je bilo skoncentrirano v mestih. Cest je bilo mnogo manj kot nekoč in na njih ni bilo opaziti iz višine, v kateri so bile posnete slike, skoro nika kega diameta. Pač pa ni moglo biti dvoma, da je letalski promet precej razvit. V bližini mest je bilo opaziti površine, ki so mogle predstavljati samo letališča, četudi so bile nenavadno majhna. Razložiti je bilo tudi letala čudnih oblik. Nič pa ni kazalo, da jih je človeštvo opazilo, čeprav si skoraj ni bilo mogoče misliti, da se še ni zavedlo njihove navzočnosti v bližini Zemlje. To bi ne bilo moglo ostati prikrito niti človeštvu pred deset tisoč leti. Kljub temu ni reagiralo. Na »Liberty« so sprejemali le radijska

Povzatek iz vesolja

E. Z.

41.

sporočila, ki so bila očitno namenjena njim, a so bila zanje nerazumljiva. Odgovarjali so v znakih in jezikih iz svojega časa, ki pa so ostali onim na Zemlji nerazumljivi, kot je kazalo, ker ni bilo razumljivega odgovora nanje.

Prvotno so nameravali pristati z »Liberty« v Himalaji, da bi bili čim varnejši pred nenadnim napadom in uničenjem svojega vesoljskega vozila. Toda ko so ugotovili na filmskih trakovih druge dozdevno neobljudene predele, so se odločili za pristanek na lažjem področju, ki je omogočilo tudi njim samim lažje zveze in ki bi bilo sorazmerno blizu sedanjim središčem civilizacije na Zemlji. Izbrali so si neko točko v Kordiljerah na zahodni kanadski obali, kar je imelo tudi to prednost, da so mnogi člani posadke tisto področje dobro poznali. Ker se obrisi kontinentov v teh deset tisoč letih niso spremenili, so bili prepričani, da je tudi narava ostala ista in da bodo torej v njej našli zaveznika v primeru potrebe.

Posadili so torej neke noči »Liberty« na majhno planoto v Obalnem gorovju. Kot pijani od sreče so zlezli ljudje iz ogromnega vesoljskega vozila, ki je bilo toliko časa njihov dom in njihov planet — deset tisoč let. S pobožnim spoštovanjem in hkrati radovedno so se dotikali z rokami zemlje, skalovja in rastlin, kot da bi hoteli ugotoviti, če so še isti. Gnil jih je piš vetrni ki je lahko zibal vrhove dreves — toliko časa ga niso občutili! Najbolj pa so jih presunili glasovi nočnih živali, ki so prihajali iz gozdov.

(Dalje)

Rado Bednarik - Risbe: I. Čargo

2. To je pravica...!

No, in tudi tisto nedeljo je zgodaj šel k prvi maši skozi drago in je pri Kresiji že stopil na cesto. Enake misli o ranem vstajanju je bil tudi debeli stražmojster Ličen, ki je rad zgodaj šel na »uradno pot« k Lojzi, kamor ga je vlekle srce in pravi, dvakrat žgani tropinovec. Prav na zadnjem ključu pod Lojzinim zidom sta Toni in gospod Ličen skoraj trčila skupaj.

»Hvaljen! Ob nedeljah je Toni rad ponižno pozdravljaj s tem četrtinsko skrajšanim krščanskim pozdravom. Danes je še izredno ponižno pozdravil stražmojstra in jo je skušal vdreti mimo. Oni pa: »He, Toni Birs, kam pa tako urno?«

»Saj je že vabilo, ko sem bil še spodaj v Dragi, zamudila bova mašo.«

»I, kaj pa je za mašo teh lacev in žic potreba?«

»Kakšne žice,« milobno stegne Toni roke in v tem hipu se mu usuje na tla šop žičnih pasti za zajce. Če se vsega ne da prikriti, se bo vsaj nekaj računa Toni: »Veste, gospod stražmojster Ličen, tako grdo nastavlja ti potepini, bus jim frdamaj jetra, zajcem, da pošten človek še k maši ne more. Vsako stopinjo sem klecnil v katero teh pasti; na, sem dejal, jih pa kar pobrem, da se ne bom od maše grede spet lovil. Tako je, veste, in prav za res!«

Gospod Ličen pa ni verjel in je Tone spet v Ajdovščini ugotavljal, da »to ni pravica«.

Je pa še ena, ki ni ne ribja ne zajčja; tiče se slanine. Gospod sodnik Vidmar se je kar dobrodušno nasmehnil, ko je prebral ovadbo: Tone Birs, obdolžen, da je slanino kradel. Gospod Vidmar je rad imel šalo, da jo je potem natvezil notarju Lokarju in večernemu omizju pri Bratini.

Privedejo Toneta, ki je danes prav srdito treščil klofeta poleg sebe na tla.

»Gospod Vidmar, vejo, danes pa mora pravica zmagati, prmej! Če ne, me ne vidite več v Ajdovščini. V svet bom mahnil, še ključ pustim doma!«

»I, saj bo zmagala pravica,« se je resno mrdal sodnik, »zato pa sva oba tu.«

»Nič tisto, ho buste, danes sem nedolžen, tisti boh se je sam obesil name.«

»Kaj takega da je v vaši grapi mogoče, da se boh slanina sam na človeka prime? No, potem bo mo na slanino obsodili, ne tebe!«

»Ho, tako je prav gospod Vidmar, saj sva stara znanca; to je pravica!«

Toni je zmagoslavno pogledal po sobi in še posebej omalovaževalno jetničarja Štefina, češ danes pa ne bo nič; šli bomo na golaž k Marcu, ne na Štefinov ričet.

Zibal se je v teh sladkih mislih Toni Birs, ko ga vzdrami sodnikov glas: »Preden bomo pa tisti špeh obsodili, moramo oba zaslišati. Najprej je na vrsti Birs. Torej, kako je bilo?«

»Ho, takole in nič drugače. Drejcov Jošk me je naprosil — saj ne zastoj, ker ni umazan, vejo — tedaj, rekel mi je, naj stopim v Cvetrož h Gorančevim po neke bilfe. No, pa pojmo, sem dejal, saj siljenega dela ni bilo. Seve, pri Gorančevih je v hramu še vedno kaka dobra mokra. In sem bil rekel, Toni, na prazno pa ne boš pil, stori slabo ko onile dan v Gorici, ko...«

»To ne spada danes sem,« ga prekine sodnik.

»Ho, ben, prav imajo, pa saj anti sami vedo, gospod Vidmar, da na prazno ne smeš lokati iz barigle, in sem si odlomil dobršen kos pogače za po poti. Prideš v Cvetrož h Gorancu, podlaga je in se bi potem branil, če te kdo vpraša ali si žejen? Pa sem srečal po poti tisto Lojzo in sem se razjezil za stran tistih skobcev, saj veste, prav za prav ne nanno, na gospoda Ličena in sem vse njej povedal. Ko sva prišla v Cvetrož, je bil rogelj pogače še v žepu. Eh, bomo pa pri Gorancu, malčko poačice in malčko srebnili. Vse sem bil lepo ukrenil. Na, pa najdem pri Gorancu zaprto. Kličem, nič; trkami, nič; pač, hram je priprt. Pa poglejmo, morda pretakajo. Zive duše ni! Pa počakamo! Lačnilo me je, pa sem začel pogačo drobiti. Eh, saj Matevž ne bo za grdo vzela, če malo pokušamo? Mu že povem in ga odškodujem s pol dneve, sem tuhtal. In tako

sem lepo malo prigriznil, malo popil; ker ni bilo kozarca, pa kar po domače iz šušlje za zajemanje iz plavnika. Ho, malo dosti drži in sem se bal zase, da se ga nasrebam in ne bom vedel, po čemu sem tu. Samo pogača za tako mero ni prava podlaga. Bus te frdamaj, kaj pa visi na gredi pod stropom? Bohi od rajnega preseta! Za ped debeli, vam rečem. E, no, tiste pol dneve raztegnem na celo, pa mi že Matevž ne bo vzela za grdo, če si k pogači in pijači še malo prirežem. Fovč sem imel pa skrhan in to je bilo tisto. Odrežem košček, plask, pa se pretrže beka in boh je na tleh! Kaj bo, če pride Matevž, ves kos je umazan. Jaz prav za prav nisem kriv, če je beka gnala. Ho, in sem lepo spet brisal šušljo, priprl hram in si mislil, pridem pa jutri po bilfe. No in to je vse, gospod sodnik.«

»Kako, je to vse? Kar se tiče pogače in pijače že, pa slanina?«

»Saj sem povedal!«

»Pa ne, kako se je tisti boh prišel sušit v vaš dimnik, kjer so ga orožniki našli.«

»Ho, da, tako je bilo; da se ne bi zameril Matevžu, ker je beka slabo držala in se je tista maščoba po zemlji povaljala, sem jo pa kar s sabo vzela. Zamerim se jaz ne prav rad komu, Gorančevemu Matevžu še prav ne, saj smo nekaj v botrini.«

Razprava se je zdaj na mah zaključila, druge priče gospod sodnik sploh ni soraševal.

V imenu postave je bil Toni obsojen spet na nekaj dni Štefinovega ječmena. Krivico si je pa Toni Birs tako jemal k srcu, da je kar glasno izrekel s krepkim pljuncem podprto sodbo »To je pravica!«

Od takrat ni več ajdovskemu zastopniku pravice pravil prijateljsko »gospod Vidmar«, marveč le še »sodnik«.

KONEC

ŠPORTNI PREGLED

Pismo iz Jugoslavije

Nogomet, rokomet in namizni tenis

Azijska turneja jugoslovanske državne nogometne reprezentance je končana. V 7 tekmah so plavi dosegli 7 zmag; premagali so Južno Korejo (3:1) v tekmi za svetovno prvenstvo, Japonsko (1:0) Hong-Kong (2:1 in 6:1), Indonezijo (5:1 in 3:2) ter Izrael (2:0). Kljub temu končni izid turneje ni zadovoljil vseh, saj nekateri opozarjajo na tesne zmage in število prejetih (6) in danih (22) golov. Toda glavno je, da si je Jugoslavija »kupila« karto za Čile in da bo lahko stopila v boj z drugimi enajstoričami za častni naslov svetovnega prvaka.

Po prvem delu nogometnega prvenstva in po pregledu igralcev, ki so se letos najbolje izkazali, so strokovnjaki mnenja, da bi bilo državno moštvo lahko takole sestavljeno: Soškić (Partizan); Stojanović (Crv. zvezda), Tojagić (Novi Sad); Bena (Vojvodina), Nikolić (Vojvodina), Kozlina (Hajduk); Šehović (Sarajevo), Maravić (Crv. zvezda), Donceviski (Vardar), Mujić (Velež) in Lamza (Dinamo). »B« moštvo bi bilo naslednje: Stojanović (Dinamo); Kuci (Hajduk), Tomić (Crv. zvezda); Daceviski (Vardar), Durković (Crv. zvezda), Kovačević (Partizan), Lukarić (Rijeka), Gal'ć (Partizan) in Diljović (Velež).

Kot vidimo, v teh enajstoričah manjkajo tile reprezentanti: Sekularac, Bego, Radaković, Jerković, Cebinac, Marković in Takac.

Strokovnjaki še posebej opozarjajo na odlično igranje halfa Vojvodine Bena in vratarja Partizana Soškića.

Med najboljšimi letošnjimi igralci prvenstva je treba nadalje omeniti: Doncevskega, Nikolića, Kozlino in Stojanovića, ki predstavlja presenečenje prvenstva.

Najboljši igralci posameznih ekip so: Soškić (Partizan), Sekularac (Crv. zvezda), Bena (Vojvodina), Stojanović (Dinamo), Radaković (Rijeka), Bego (Hajduk), Ferhatović (Sarajevo), Sijaković (OFK Beograd), Mujić (Velež), Donceviski (Vardar), Vratnjan (Novi Sad) in Tomljanović (Borac).

BORAC NAJBOLJŠI

Rokomet je v Jugoslaviji zelo priljubljen šport, ker je zelo dinamičen. Pri letošnjem tekmovanju za pokal Jugoslavije je sodelovalo nič manj kot 15.000 ekip. Zmagal je banjaluški Borac, pri katerem nastopa najboljši igralec države Karadža. Toda tudi

ostali člani so že večkrat igrali v državni reprezentanci. Borac je osvojil ta častni pokal že dvakrat. Po enkrat so zmagali Mladost - Zagreb, Crvena zvezda - Beograd, Partizan - Bjelovar in Partizan - Beograd.

V ženski konkurenci je zmagala ekipa Spartak - Subotica. Toda prej je na vseh tekmovanjih zmagala Lokomotiva iz Zagreba.

UZORINAC IN VECKO

Dvaintridesetletni Zdenko Uzorinac je pred nedavnim zmagal na namiznoteniškem tekmovanju, ki je bilo v Dugi Reši, kjer so sodelovali najboljši igralci Jugoslavije. Stari Uzorinac je v 15 tekmah dosegel 14 zmag in bil samo enkrat poražen (Jažvić). Njegova obrambna igra je bila vseskozi uspešna. Na drugem mestu najdemo Kerna, ki predstavlja presenečenje tega tekmovanja. Dosegel je devet zmag in nato klonil pred Markovićem in Teranom. Tudi Vogrinac je včasih zablestel, čeprav je bil bolan. Marković bi lahko zmagal, če bi igral v polni moči. Razočaral pa je Teran.

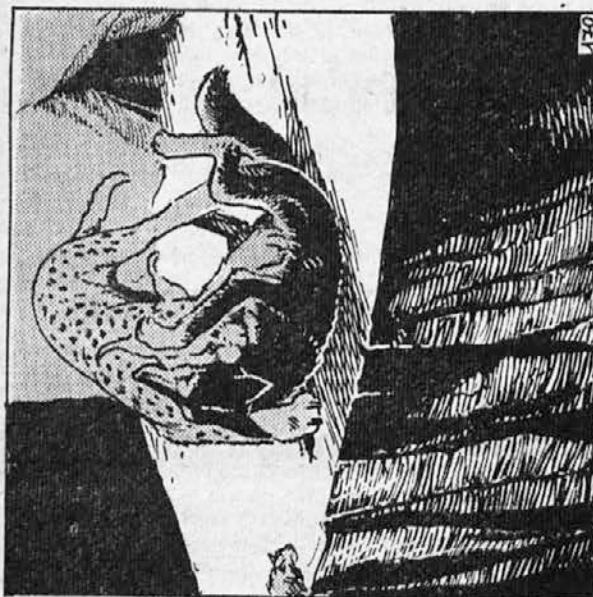
Velik uspeh je dosegel Edvard Vecko, ki deli 5.-7. mesto. Igral je zelo dobro in med drugimi premagal Vogrinca ter Terana. Simpatični mladenič iz Hrastnika je začel prav zdaj svojo športno kariero.

Lestvica: 1. Uzorinac 14 zmag, 2. Kern 12, 3. Vogrinac in Marković 10, 5. Teran, Hudetz in Vecko 9, 8. Korpa 8, 9. Osmaganović, Jazvić in Biščan 7, 12. Freljih 6, 13. Župančić in Popov 5, 15. Gazić 3 in 16. Melegi 0 zmag.

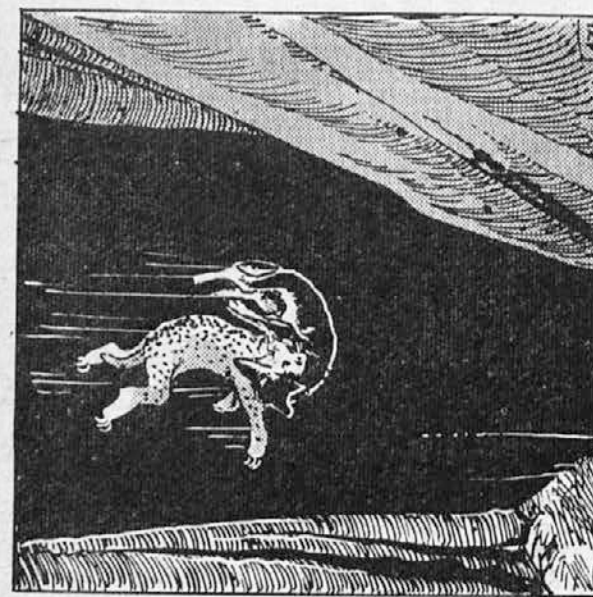

169. Potem pa je Kazan občutil, da se bori samo še proti krempljem, strašnim krempljem, ki so zarezovali globoke, boleče rane. Nevarno nasprotnikovo orožje mu je preprečilo tudi drugi naskok. Toda Kazan, ki se je bil nekoč že boril z risom, si je zapomnil način boja: nasprotniku mora planiti na hrbet, ne pod grlo.

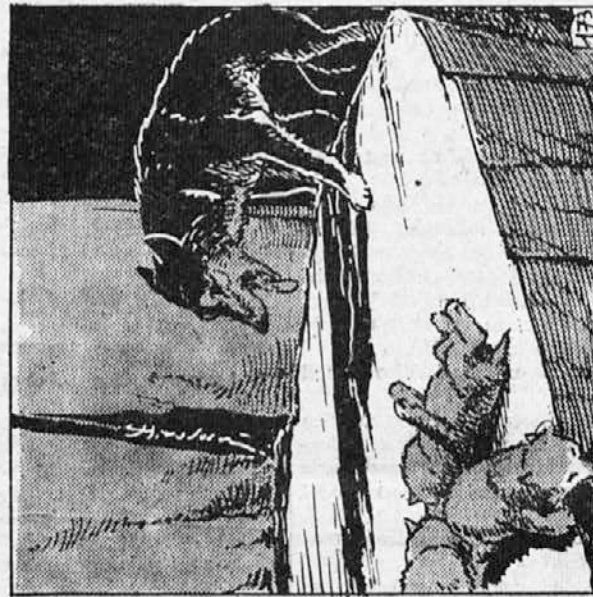
170. Risa ne sme prevrniti na hrbet, v tem položaju so njegovi kremplji najbolj nevarni! Znova se je zakadil v nasprotnika in ga popadel za vrat. Ta pa mu je odgovoril z enakim prijemom. Sredi najhujšega boja pa sta se živali privalili do roba prepada. Prav takrat, ko je začutil Kazan risove zobe na svojem vratu, mu je zmanjkalo tal pod nogami.

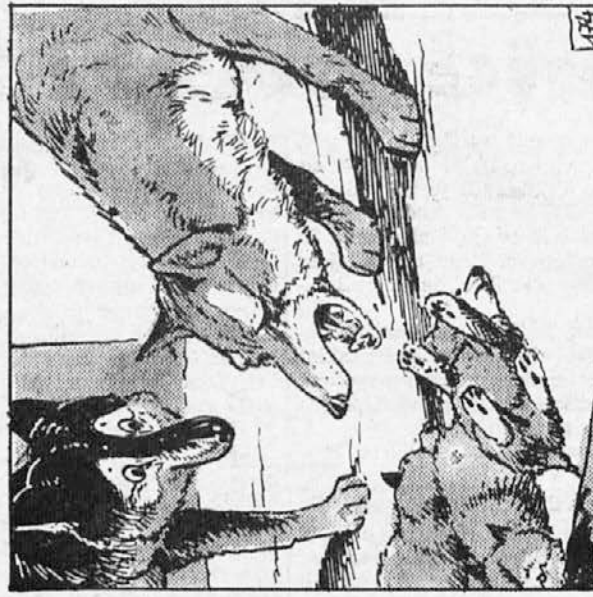
171. Potegnil je risa za seboj. Brez glasu, trdno zagrizeni druga v drugo, sta živali začeli padati v globoino. Smrtni stisk na Kazanovem vratu je med padcem nekoliko popustil in pes se je še močneje zagrizel v risov kožuh. Ta divjji, boreči se klopič pa je padal in padal, v zraku se je dvakrat ali trikrat obrnil in končno priletel na tla.

172. Kazan je bil v trenutku, ko sta z risom priletela na petnajst metrov niže ležečo skalo, na vrhu. To mu je rešilo življenje. Ris pa je negibno obležal. Kazan se je zavajal nekaj korakov vstran. V trenutku se je pobral in zarenčal v sovražnika. Ris se ni premaknil. Se nekajkrat je Kazan previdno obkrožil mrtvega nasprotnika.

173. Počasi, z veliko muko se je Kazan vzpenjal proti svoji votlini. Ob robu prepada so pred njo ležala tri negibna trupelca. V votlini je boleče stokal Siva. Kazan se je zavlekel k njej in ji skrbno lizal strašne rane. Vso noč je Siva stokala od bolečin. Ob prvem svitu se je dvignila in z opotekajočimi se koraki stopila iz votline.

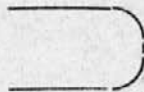

174. Hotela se je približati trupelcem na robu prepada. Negotovo se je premikala k njim in tožeče vpila. Kazan je pretresen gledal svojo družico. Kjer so se nekoč svetile pametne, jasne oči, so sedaj stromele le prazne, krvave jamicice... Siva je oslepeła! Zrtvovala je oči, da bi rešila svoje mladiče. Nikoli več ne bo gledala!

Za
naše
najmlajše

29

PO
POVESTI

J. OLIVERA
CURWOODA

RIŠE:
M. MUSTER